

ANTIBIOOTTIRESISTENSSI JA "SUPERBAKTEERIT" Lue juttu Pedanetista!

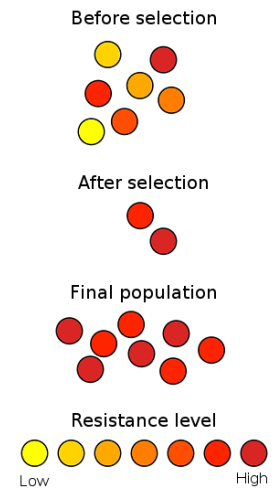
Mitä antibiootit ovat ja millaisia sairauksia niillä hoidetaan?

Antibiootit (kreikasta: *anti* = vastaan, *bios* = elävä) ovat bakteeri-infektioiden hoitoon käytettäviä lääkkeitä.

Ensimmäiset antibiootit, kuten penisilliini, olivat luonnossa esiintyvien mikrobien tuotteita. Mikrobeilla nämä aineet ovat aseita taistelussa elintilasta muiden mikrobilajien kanssa. 1960-luvun jälkeen käyttöön tulleista antibiooteista valtaosa on valmistettu laboratorioissa.

Antibioottiresistenssi tarkoittaa, että bakteeri kykenee vastustamaan antibioottia eli tulee sille resistentiksi. Tästä seuraa, että kyseistä antibioottia ei voi enää käyttää bakteerin aiheuttamien infektioiden hoitoon.

Antibioottiresistenssiä syntyy aina kun käytetään antibiootteja (luonnonvalinta). Mikrobilääkkeiden liiallinen käyttö ja väärinkäyttö kiihdyttävät mikrobilääkkeille vastustuskykyisten bakteerien syntymistä ja leviämistä. Näin alun perin tietyille lääkeaineelle herkät bakteerikannat muuttuvat lääkkeiden käytön seurauksena vastustuskykyisiksi kyseiselle mikrobilääkkeelle. (katso kuva yläpuolella).

Luettele 4 syytä, miksi antibiootit ovat menettäneet tehoaan!

Bakteerit lisääntyvät nopeasti ja niissä tapahtuu helposti muutoksia perimässä (mutaatiot). Sellaiset mutaatiot, joista on bakteereille hyötyä, yleistyvät nopeasti. Tällainen bakteereille edullinen mutta ihmiselle ongelmallinen muutos on bakteerien kyky sietää yhtä tai useampaa antibioottia.

1. Antibiootteja käytetään paljon, ja jos niitä käytetään turhaan (esim. virustauteihin) tai väärin (esim. liian lyhyen aikaa tai väärää antibioottia), riski resistenttien kantojen syntyyn kasvaa.
2. Ihmisten lisäksi lemmikkieläimiä ja tuotantoeläimiä hoidetaan antibiooteilla – näissä tapauksissa lääkkeiden käyttö on voinut olla löysempää kuin ihmisten hoidossa. Antibiooteilla hoidetaan eläinten infektioita, mutta niillä myös edistetään tuotantoeläinten kasvua ja ennaltaehkäistään niiden infektioita (ei Suomessa).
3. Erityisesti hoitolaitoksissa, sairaaloissa tai suurkaupunkien tiheästä asutuilla alueilla erilaiset bakteerit voivat kohdata ja niistä voi kehittyä monille antibiooteille yhtä aikaa vastustuskykyisiä "superbakteereita" tai "sairaalabakteereita" (esim. MRSA).
4. Ihmiset liikkuvat ja bakteerit liikkuvat – erilaisten bakteerikantojen kohdatessa globaalissa maailmassa myös antibioottiresistenssi leviää.

Miksi antibioottiresistenssistä pitää olla huolissaan?

Yhä useammat bakteerit ovat kehittäneet vastustuskyvyn antibiooteille, ja tilanne on pahenemassa. Euroopassa noin 33 000 ihmistä vuodessa kuolee infektioihin, joihin antibiootit eivät enää tehoa. Maailmassa kuolemantapauksia on paljon enemmän. Suomessa antibioottien teho on edelleen hyvä. Antibioottiresistenssin ehkäisyyn tulee silti täälläkin suhtautua vakavasti.

Suuri osa resistenttien bakteerien aiheuttamista infektioista esiintyy sairaalapotilailla. Jos mikrobilääkeresistenssin leviämistä ei saada pysäytettyä, ihmiset voivat kuolla tavanomaisiin infektioihin, kuten nielutulehdukseen tai virtsatieinfektioon.

Antibioottiresistenssin yleistyminen vaikuttaa koko terveydenhuoltoon: esimerkiksi syöpähoidot, elintensiirrot ja suolistoalueen leikkaukset muuttuvat vaarallisiksi, kun antibiooteilla ei enää pystytä ehkäisemään infektioita.

Mitä asialle pitäisi / voidaan tehdä? THL vastaa näin:

Jokainen voi osallistua mikrobilääkeresistenssin torjuntaan. Resistenssin ehkäisyssä avainasemassa ovat

- infektioiden ehkäisy
- resistenttien bakteerien leviämisen estäminen
- antibioottien vastuullinen käyttö.

Lääkärit ja muut terveydenhuollon ammattilaiset

- Huolehdi käsihygieniasta.
- Hoida infektioita Käypä hoito -suositusten ja työpaikkasi mikrobilääkehoidon ohjeiden mukaisesti.
- Määrittää antibiootteja vain näyttöön perustuvien ohjeiden mukaisesti.
- Konsultoi tarvittaessa infektiolääkäriä antibiootin tarpeellisuudesta ja valinnasta.
- Anna potilaalle selkeä ohjeistus mikrobilääkkeen käyttöön ja käytön lopettamiseen.
- Selitä potilaille, miten tavanomaisen flunssan oireita voi lievittää ilman antibiootteja.
- Kerro potilaille, miksi on tärkeää noudattaa hoito-ohjeita, kun käyttää antibiootteja.
- Tunnista seulontaviljelyllä potilaat, joilla saattaa olla resistentti bakteeri ja hoida heidät tilanteenmukaisin varotoimin.

Kansalaiset

- Huolehdi käsihygieniastasi ja ohjaa lastasi huolehtimaan omastaan. Kädet on hyvä pestä esimerkiksi aina wc-käynnin, aivastamisen tai yskimisen jälkeen sekä ennen kuin ryhdyt syömään tai valmistamaan ruokaa.
- Huolehdi sekä omasta että lastesi rokotussuojasta. Monet infektiot pystytään ehkäisemään rokotuksilla.
- Valmista ruoka hygieenisesti: pidä kypsät ja raat elintarvikkeet erillään, kuumenna ruoka kypsäksi, säilytä ruokia oikeassa lämpötilassa, valitse laadukkaat elintarvikkeet.
- Käytä antibiootteja lääkärin ohjeiden mukaisesti.
- Älä osta ulkomailla antibiootteja ilman reseptiä, äläkä käytä muille määrättyjä tai tähteeksi jääneitä antibiootteja.
- Palauta käyttämättömät antibiootit apteekkiin.

THL seuraa mikrobilääkeresistenssiä ja mikrobilääkkeiden käyttöä sekä tukee paikallista ja alueellista mikrobilääkeresistenssin torjuntatyötä.